

Lada Hanzelínová

Left to Right / the cultural shift from words to pictures

Crow, David (2006): Lausanne: AVA Publishing SA, 192 s., ISBN 2-940373-36-1

Publikace, která vyšla v edici Kontext a je určena jak studentům tak profesionálním typografům a designérům, diskutuje myšlenku posunu komunikace od slov k obrazu. Podle slov autora si neklade za cíl plně vyčerpat toto téma, spíše se snaží o uvedení různých příkladů a nalezení společného jmenovatele. Při uvádění příkladů se omezuje na oblast každodenní zkušenosti reprezentovanou masmédií bez zapojení umění. To umožňuje lepší soustředění na téma.

Kniha je v pravdě typografickým a designovým dílem. Je rozčleněna do pěti kapitol, kontextuálních stránek, úvodu a závěru. V úvodu najdeme jakýsi návod na používání, který nás seznamuje se strukturou knihy a umožňuje lepší orientaci. Je to velmi vhodné, protože kniha obsahuje mnoho obrazového materiálu a barevných doplňků. Slovníček obsahuje terminologii z oblasti kódů, znaků a symbolů. Odkazy na zdroje jsou uvedeny na jednotlivých stránkách v postranních sloupcích. Pro úvod a shrnutí je použit odlišný font písma, červené stránky uvádí jednotlivé kapitoly a šedohnědé mají doprovodný kontextuální obsah. Tyto kontextuální stránky mají dvě funkce: 1) přiblížit teoretické a historické souvislosti a 2) představit myšlenku, že: „vzrůst gramotnosti (literacy) hrál roli v omezení (subjugation) žen a ženské myšlení bylo potlačováno s tím, jak se objevila abeceda.“ (str. 17). Publikace není jednoduchou knihou ani základní učební pomůckou. Celková grafická podoba vyzdvihuje její záměr zachytit více přístupů a pohledů na dané téma.

První kapitola Věk televize podtrhuje význam televize pro rozvoj vizuální kultury. Vizuální kultura měla svůj začátek již před II. světovou válkou, ale její rozvoj nastal právě s rozšířením televizí do domácností. Patrné je to na příkladech reklamy v časopi-

sech, či obalech knih a hudebních nosičů. Televize ovlivnila jak způsob příjmu (doslovně spotřeby) informací, tak i tvorbu jazyka. Příjem informací prostřednictvím obrazovky došlo k holistickému vnímání a rozumění světu. Zaměření masové komunikace se přesunulo z levé části mozku, která je charakterizována logickým a analytickým myšlením, do pravé části mozku, části odpovídající za holistické pojmání světa. Tradiční způsob příjmu informací, to jest využíváním lineárního čtení prostřednictvím abecedy, poskytoval prostor pro analýzu a abstrakci. Rozvoj technologií na bázi obrazovky (domácí počítače, video hry, webové stránky, mobilní telefony či digitální kamery) podporuje používání jazyka více na základě obrazů. Avšak existence této knihy dokládá, že psané slovo je stále primárním nástrojem komunikace. Podle slov Davida Crowa však obraz umožňuje překračovat lingvistické hranice a vytvářet podmínky pro mezinárodní porozumění. To přináší mnohé výhody například u globální ekonomice – šetří se tím čas i peníze. Na příkladu obrázku atomového hříbu dokumentuje jakou vypovídací sílu mají obrazy pro mezikulturní chápání jevů.

Druhá kapitola nás seznamuje s utopistickými myšlenkami, které realizovali Otto Neurath ve svém ISOTYPE a Karl Blitiz Sémantografií neboli Blissymbolics. Oba tyto systémy, které se pokoušely přinést mezinárodní symbolický jazyk, měly své kořeny ve vídeňském prostředí v meziválečném období. Otto Neurath se pokoušel o zavedení systému, který by vizuální formou informoval obyčejné občany o socioekonomických datech; z toho důvodu bývá také označován jako obrazová statistika. Díky politickým změnám byl Neurath se svými spolupracovníky nucet stěhovat se ze země do země, což podporovalo jeho snahy o vytváření mezinárodně srozumitelného systému, který by překračoval hranice jazyka. Po jeho smrti v roce 1945 se práce ujala jeho manželka, která ISOTYPE a jeho principy používala pro ilustrace v dětských a vzdělávacích knihách. V této kapitole se stručně seznamujeme se způsobem tvorby jednotlivých symbolů, jejich použitím, způsobem kombinací i využíváním barevnosti. Podle původního názvu Intentional System Of Typographic Picture Education, i Crow nazývá ISOTYPE systémem. Naproti tomu například Christopher Burke či Eric Kindel jej v kontextu současného bádání vidí spíše jako metodu. Stručné představení Blissymbolics, který ve své současné podobě slouží ke komunikaci zdravotně postižených osob, jasně ukazuje odlišnosti obou systémů i různé uplatnění v praxi. K doplnění tohoto tématu jsou zde publikovány obrazová vyjádření Adriana Frutigera, typografa a umělce. Ten svým dílem přispěl k dalšímu posunu směrem k abstrakci.

Třetí kapitola popisuje kulturní vlivy na typografii 70. a 80. let. Přestože na mnohých školách byla vyučována typografie klasickou cestou, mladí designéři začali kombinovat ručně vytvářené titulky kombinované s technologiemi, jakými byli například PMT kamera. Rozsáhlé experimenty vedly k posunu od být rozpoznatelný k být viditelný. I v typografii nastává obrat k tomu, co McLuhan vystihl větou „the medium is the message“. Crow ukazuje příklady prací Nevilla Brody či studia V23. Nejedná se však jen o vnější úpravu dokumentů, jakými mohou být například titulní stránky časopisů či

přebaly CD. Ovlivňován je i vznik nových druhů písma, které odpovídají atmosféře a použitým prostředkům. Konkrétním příkladem je písmo FFBlur nebo počítačově generovaná písma na platformě Macintosh. Časopis Fuse byl hlavní výkladní skříní posunu od konvenčního používání abecedy a počátkem 90. let 20. století jasně dokládá návrat ke komunikaci na obrazovém základě. Záměrem bylo vyzdvihnout politickou povahu řeči a otevřít otázky kódů, propagandy i případné dezinformace v kontextu použití písma, které mělo být svoji povahou neutrální.

Velmi krátká čtvrtá kapitola s názvem Bezpečnost, rychlost a obchodování ukazuje praktické využití piktogramů. Návaznost na myšlenky ISOTYPE Otty Neuratha jsou nesporné. Na rozdíl od autora se však domnívám, že rozšíření jednotlivých symbolů pro mezinárodní použití bylo právě Neurathovým záměrem. Protože forma následuje funkci jednotlivých piktogramů, nacházíme různé symboly reprezentující stejnou skutečnost či příkaz upravené pro správné porozumění v dané oblasti. Autor připomíná, že i piktogramy je potřeba se naučit a patří k sociálním dovednostem stejně jako čtení abecedy používané v našem mateřském jazyce. Dokládá to na příkladu označení toalet pro různé kultury. Dokladem toho, že diagramy ISOTYPE poskytovaly opravdu široké porozumění, je označení radioaktivního materiálu v úložišti v USA, které velmi připomíná diagram ISOTYPE. Je sestrojeno tak, aby bylo srozumitelné i za 10 000 let. Další ukázkou kvalitního zpracování piktogramů jsou ikony počítače Apple Macintosh, z nichž některé se používají dodnes v téměř nezměněné podobě od roku 1984.

Poslední kapitola Technologie, které sblíží předkládá další možnosti, které přináší jak obrazovka počítače, tak ostatní obrazovky, například mobilní telefon. I taková činnost, jako psaní a posílání sms zpráv, které je založeno na používání klasické abecedy, doznává rychlých změn a do procesu nastupují obrazové zkratky ve formě emotikonů, prázdných sms, privátních kódů či tzv. celeb-ing. Doplněním mobilních telefonů o fotoaparát posunulo komunikaci ještě více k obrazům. Mobilní telefony mohou dodávat aktuální informace přímo do tisku, jak se to stalo například 11. září 2001 v New Yorku nebo 7. července 2005 v Londýně, a tím zabezpečují rychlou komunikaci a přímé zprostředkování soukromých zážitků pro milióny občanů. McLuhan označil televizi za prostředek umocňující realitu. Totéž můžeme v současnosti říci i o mobilních telefonech. Komunikace se stává více emotivní.

Knihy se zabývá především obecně přijímaným tvrzením, že dochází k posunu od psaných slov směrem k obrazům a snaží se tento posun popsat z mnoha pohledů. Dotýká se však i kategorie kritiky a teorie umění. Rozebírá prvotní předpoklad, že technologie mají nějaký vliv na naši komunikaci a nastiňuje, jak technologie ovlivňují způsob našeho myšlení. Staví se na stranu přesvědčení, že přesná informace může být sdělena netextovou formou a může být rozuměna univerzálně, bez ohledu na řeč, kterou mluvíme.

Již ne tak viditelně prezentuje své druhé téma. Tím je názor, že žena byla potlačována se svým způsobem komunikace s příchodem a rozvojem abecedy. Souhlasit můžeme s myšlenkou, že by se měl v současnosti vytvářet prostor pro její návrat. Nemělo

by se však jednat o vnější zapojení do společnosti způsobem obsazování žen do vrcholových pozic, ale o holistické a více emotivní vnímání skutečnosti, globální cítění a neverbální projevy prostřednictvím obrazových technologií.

Přínosné je začlenění aktuálních technologických poznatků v kombinaci s uměleckými nároky pronikajícími do každodenního života prací typografů a designérů. Text je psán srozumitelnou formou spojující pohled sémiotický, umělecký, řemeslný i filozofický. Obrazový materiál není jen doplňkem či ilustrací řečeného, ale přináší vlastní informační hodnoty a zaujímá rozsahově obdobnou tiskovou plochu jako text. Minimálně z těchto důvodů může být tato kniha inspirativní pro mnoho oborů, například pro sociology, typografy, designéry či filozofy komunikace.

Eduard Neupauer

Hésychasmus jako politická kategorie a jeho vztah k současné sociální koncepci Ruské pravoslavné církve

Политический исихазм и его традиции в социальной концепции Московского Патриархата.

Петрунин, Владимир Владимирович (2009): Санкт-Петербург: Алетея (Серия «Богословская и церковно-историческая библиотека»), 164s. ISBN 978-5-91419-155-6.

V roce 2009 vydalo renomované ruské vydavatelství „Aletheia“¹ nevelkou, zato však po obsahové stránce cennou monografickou studii docenta Katedry religionistiky a teologie, kandidáta filosofických věd Orlovské státní univerzity Vladimíra Vladimiroviče Petrunina věnovanou podrobné analýze politických konotací hnutí hésychasmu v posledních

1) Vydavatelství dům Aletheia, sídlící v Sankt-Peterburgu je v současnosti jedním z nejrespektovanějších vydavatelství zaměřených na celé portfolio produkce humanitních věd jak z domácí produkce tak překladů relevantních pramenů ze světových jazyků. Jak filozofická série, tak série „Byzantská knihovna“ (Византийская библиотека) jsou nesmírně ceněné i v anglo-americkém a evropském kontinentálním akademickém prostoru. Více k produkci vydavatelství: www.aletheia.spb.ru.